

SKOLFS 1992:6

Utkom från trycket den 8 april 1992 Omtryck

Förordning om ändring i förordningen (Läroplaner 1985:7) om läroplan för kommunal och statlig utbildning för vuxna

1992-02-27

Regeringen föreskriver (Jfr prop. 1990/91:85. UbU16, rskr. 356.) i fråga om förordningen (Läroplaner 1985:7) om läroplan för kommunal och statlig utbildning för vuxna (Förordningen omtryckt Läroplaner 1988:100.)

dels att 4 § skall upphöra att gälla,

dels att rubriken, 1, 2 och 3 §§ samt bilagan till förordningen (Senaste lydelse av bilagan SKOLFS 1991:53) skall ha följande lydelse.

Förordningen kommer därför att ha följande lydelse från och med den dag då denna förordning träder i kraft.

Förordning om 1982 års läroplan för vuxenutbildning

1 § I en läroplan för sådan vuxenutbildning som avses i 11 och 12 kap. skollagen (1985:1100) och lagen (1991:1108) om statens skolor för vuxna skall ingå mål och riktlinjer.

2 § Läroplanen benämns 1982 års läroplan för vuxenutbildning (Lvux 82).

3 § Mål och riktlinjer skall ha den lydelse som framgår av bilagan till denna förordning.

Denna förordning skall kungöras i Statens skolverks författningssamling (SKOLFS).

Förordningen träder i kraft två veckor efter den dag då förordningen enligt uppgift på den utkom från trycket i SKOLFS och tillämpas i fråga om utbildning som äger rum från och med läsåret 1992/93.

På regeringens vägnar

BEATRICE ASK

Barbro Wickberg
(Utbildningsdepartementet)

Bilaga

1982 års läroplan för vuxenutbildning (Lvux 82),

reviderad 1992-02-27

Innehåll

MÅL OCH RIKTLINJER

Förord

Mål och målgrupper

Allmänna mål för vuxenutbildningen

Särskilda mål för komvux

Målgrupper för komvux

Särskilda mål för sårvux

Målgrupper för sårvux

Särskilda mål för SSV

Målgrupper för SSV

Riktlinjer

Utgångspunkter

Kunskaper, färdigheter och inläring

Attityder, normer och värderingar
Personlighetsutveckling
Grunddel och fördjupningsdel
Elevenflytande
Introduktion, stödundervisning m.m.
Studie- och yrkesvägledning
Betygsättning
Utvärdering

Särvux

Inledning
Utbildningen i särvux
Riktlinjer

Statens skolor för vuxna (SSV)

Inledning
Utbildningen vid SSV
Riktlinjer

MÅL OCH RIKTLINJER

FÖRORD

Kommunal vuxenutbildning (komvux), vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux) och svenskundervisning för invandrare (sfi) bildar det offentliga skolväsendet för vuxna. Som komplement till komvux finns statens skolor för vuxna (SSV). För sfi gäller en särskild läroplan, läroplan för grundläggande svenskundervisning för vuxna invandrare (Läroplaner 1991:1).

Dessa *Mål och riktlinjer* är en revidering av 1982 års läroplan för kommunal och statlig utbildning för vuxna (Lvux 82). Revideringen görs med anledning av de beslut som riksdagen har fattat om en ny fördelning av ansvaret för skolan och om förändringar av komvux. Fr.o.m. den 1 juli 1992 delas utbildningen inom komvux in i grundläggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning.

Enligt regeringens direktiv till Läroplanskommittén skall kommittén i september 1992 lägga fram förslag till bl.a. en ny läroplan för gymnasieskolan och komvux. Kommittén skall därvid utgå från riksdagens beslut (prop. 1990/91:85, UbU16, rskr. 356) om reformeringen av gymnasial utbildning. Efter remissbehandling, proposition och riksdagsbeslut kan en ny läroplan tillämpas tidigast fr.o.m. läsåret 1993/94. Den här föreliggande revideringen av Lvux 82 gäller således under en övergångstid.

Förändringar av skollagen har utfärdats, vilka gäller för den reformerade kommunala vuxenutbildningen. En lag om *statens skolor för vuxna* har också utfärdats.

För grundläggande vuxenutbildning har regeringen fastställt *programmål* genom förordning den 27 februari 1992.

För grundläggande vuxenutbildning fastställer regeringen *timplaner*. För gymnasial vuxenutbildning gäller som riktvärden de timplaner för gymnasieskolans nationella program, som redovisas som bilaga 2 till skollagen. För påbyggnadsutbildningar fastställer Statens skolverk timplaner. För särvux fastställer regeringen timplaner.

Kursplaner fastställs av regeringen i fråga om kärnämnen i grundläggande vuxenutbildning, i gymnasial utbildning och i särvux. I övrigt fastställer Statens skolverk kursplaner. Vartefter som nya kursplaner fastställs för gymnasial utbildning, sker det gemensamt för gymnasieskolan och gymnasial vuxenutbildning.

Regeringen har nyligen föreslagit vissa förändringar av särvux i prop. 1991/92:94. Regeringen avser att komplettera denna revidering av Lvux 82 beträffande särvux, så snart riksdagen fattat beslut på grundval av propositionen.

MÅL OCH MÅLGRUPPER

Allmänna mål för vuxenutbildningen

Kommunal vuxenutbildning (komvux), vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux) och svenskundervisning för invandrare (sfi) bildar det offentliga skolväsendet för vuxna. Andra former av den samhällsstödda vuxenutbildningen är statens skolor för vuxna (SSV), folkhögskolor, studiecirkelverksamhet och arbetsmarknadsutbildning.

Vuxenutbildning syftar till

- 1) att överbrygga utbildningsklyftorna och därigenom verka för ökad jämlikhet och social rättvisa,
- 2) att öka de vuxnas förmåga att förstå, kritiskt granska och medverka i kulturellt, socialt och politiskt liv och därigenom bidra till det demokratiska samhällets utveckling,
- 3) att utbilda vuxna för varierande arbetsuppgifter, medverka till arbetslivets förändring och bidra till full sysselsättning och därigenom främja utveckling och framsteg i samhället samt
- 4) att tillgodose de vuxnas individuella önskemål om vidgade studie- och utbildningsmöjligheter och att ge dem tillfälle att komplettera ungdomsutbildningen.

Särskilda mål för komvux

Komvux skall medverka till att förverkliga vuxenutbildningens allmänna mål genom att erbjuda vuxna kompetensinriktad utbildning.

Det sker genom att komvux

- 1) anordnar utbildning såväl för kompetens i enstaka ämnen som för fullständig kompetens motsvarande den som ges i grundskolan eller gymnasieskolan,
- 2) förmedlar kunskaper i det egna yrket eller utbildar för ett nytt yrke genom att anordna utbildning dels motsvarande sådan som ges i gymnasieskolan, dels i form av påbyggnadsutbildning.

Komvux uppgift är att stärka den enskildes ställning i samhället och på arbetsmarknaden i enlighet med dennes egna behov och intressen.

Målgrupper för komvux

Komvux vänder sig till alla vuxna som har behov av kompetensinriktad utbildning på grundskole- och gymnasieskolenivå.

Komvux skall framför allt erbjuda utbildning till dem som tidigare fått minst av utbildningsresurserna i samhället. Information och rekrytering skall därför i första hand inriktas på korttidsutbildade, resurssvaga och socialt utsatta personer.

En annan viktig målgrupp för komvux är vuxna som vill gå ut i arbetslivet och yrkesverksamma personer som har behov av att komplettera sitt yrkeskunnande eller vill förändra sin situation i arbetslivet.

Ytterligare en målgrupp för komvux är människor som behöver komplettera sin tidigare utbildning och skaffa sig behörighet för fortsatta studier.

Särskilda mål för särvux

(I prop. 1991/92:94 har regeringen föreslagit att den del av särvux som motsvarar grundsärskolan förändras efter modell av den nya grundläggande vuxenutbildningen i komvux samt att särvux utvidgas till att omfatta yrkesutbildning fr.o.m. den 1 juli 1992.)

Särvux skall medverka till att förverkliga vuxenutbildningens allmänna mål genom att erbjuda grundläggande och kompetensinriktad utbildning som

- 1) utifrån varje elevs förutsättningar förmedlar kunskaper och färdigheter som är nödvändiga för den enskilde i samhället och som kan utgöra grund för yrkesutövning,
- 2) ger såväl kompetens i enstaka ämnen som fullständig kompetens motsvarande den som ges i grundsärskolan.

Målgrupper för särvux

Särvux vänder sig till psykiskt utvecklingsstörda och barndomspsykotiska vuxna som har behov av kompetensinriktad utbildning.

Även vuxna som efter 16 års ålder har fått en hjärnskada med betydande och bestående intellektuell funktionsnedsättning kan ha behov av särvux.

Särvux skall framför allt erbjuda utbildning till dem som tidigare inte har deltagit i motsvarande utbildning eller har fått en ofullständig utbildning.

Särvux är även avsedd för dem som i vuxen ålder har fått nya intressen och behov och därigenom en nyväckt motivation för utbildning.

Särskilda mål för SSV

SSV skall som ett komplement till komvux medverka till att förverkliga vuxenutbildningens allmänna mål genom att i form av distansundervisning erbjuda vuxna kompetensinriktad utbildning av i huvudsak samma slag

som den som ges inom komvux. Utbildning som avser att ge grundläggande färdigheter i läsning, skrivning och räkning förekommer inte vid SSV.

Målgrupper för SSV

SSV vänder sig till vuxna som är behöriga att tas in i komvux men som av något skäl inte lämpligen kan delta i motsvarande utbildning där. Distansundervisning är en studieform som kräver studievana och självdisciplin.

Därför bör den främst erbjudas vuxna med viss studievana.

Den bör inte erbjudas som ett förstahandsalternativ till korttidsutbildade, resurssvaga och socialt utsatta personer. Distansundervisning kan vara en lämplig studieform för vissa handikappade vuxna.

RIKTLINJER

Utgångspunkter

Organisationen

För att tillmötesgå vuxnas skiftande utbildningsbehov krävs flexibilitet och kombinationsmöjligheter.

Utbildningen inom komvux är därför uppbyggd av fristående kurser. Kurser kan delas in i delkurser utifrån lokala och individuella behov. Ämnen med skilda kompetensnivåer i gymnasieskolan kan i komvux läsas i påbyggbara kurser (etapper).

Utbildningen skall planeras individuellt för varje studerande. Eleverna skall själva välja och i en individuell studieplan kombinera de ämnen, kurser eller delkurser de har behov av för fortsatta studier eller för sin yrkesverksamhet. Studier inom t.ex. grundläggande vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning skall kunna kombineras.

Eleverna skall kunna påbörja utbildningen på den nivå som bestäms av förkunskaperna och avsluta utbildningen efter de studier som svarar mot den enskildes behov. Några vuxna har behov av att läsa ett omfattande studieprogram medan andra endast vill delta i något eller några ämnen/kurser. De skall kunna läsa olika kurser vid olika tillfällen som ett led i en återkommande utbildning.

En anpassning av utbildningens organisation måste även göras till de vuxnas totala livsvillkor för att de skall få reella möjligheter till utbildning. Detta innebär bl.a. att utbildning måste erbjudas på tider och villkor som gör att vuxna kan delta: kvällstid, deltid etc.

Undervisningen

Komvux skall i första hand rekrytera utbildningsmässigt eftersatta grupper, och undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer skall anpassas till dessa gruppers behov och förutsättningar.

Undervisningen i komvux skall anpassas till de vuxnas behov och intressen. Elevernas olikartade bakgrund och erfarenheter är en tillgång som skall tas till vara. Deras kunskaper skall endast kompletteras i en sådan omfattning att de får en utbildning av samma kvalitet som ungdomsutbildningen. Innehållet behöver däremot inte vara identiskt. Det är alltså inte nödvändigt att vuxna läser samma kursinnehåll som ungdomar och inte heller att alla vuxenstuderande läser alla delar av en kurs i samma omfattning.

Till grund för undervisningen i komvux skall ligga demokratins samhällssyn och människosyn: människan är aktiv och skapande; hon kan och måste ta ansvar och söka kunskap för att i samverkan med andra förstå och förbättra sina egna och sina medmänniskors livsvillkor. Undervisningens innehåll och arbetsformer skall vara så utformade att de befrämjar denna samhälls- och människosyn.

Undervisningen i komvux skall präglas av opartiskhet, saklighet och allsidighet. Detta innebär bl.a. att innebörden i mångtydiga begrepp skall klargöras och att valet av innehåll skall vara sådant att centrala problem lyfts fram. Skilda uppfattningar liksom problem och svårigheter skall öppet redovisas och bearbetas.

Värderingar kan och skall inte undvikas. Bl.a. samhällsfrågor är aldrig värderingsfria. Det skall alltid klart framgå vem som står för värderingarna. Läraren skall i sakfrågor liksom i värderings- och normfrågor ansvara för att argument för olika ståndpunkter kommer fram. Eleven skall alltid få möjlighet att självständigt pröva en värdering.

Övergripande frågor bör belysas ur olika perspektiv och i olika ämnen. Detta gäller också ansvaret för vår gemensamma miljö och våra naturresurser, överlevnadsfrågor, internationella förhållanden, fred, invandring och kultur, det svenska kulturarvet samt förändringar i samhällsliv och arbetsliv.

Vardagskunskaper och vardagsfärdigheter skall spela stor roll i undervisningen, framför allt i den grundläggande vuxenutbildningen.

Många elever läser endast ett ämne eller en kurs. Detta får inte hindra att läraren visar på ämnets/kursens del i en större helhet eller behandlar ämnesövergripande frågor.

Kunskaper, färdigheter och inlärnin

Undervisningen i komvux bör ta till vara och knyta an till de kunskaper och erfarenheter som eleverna har när de börjar studierna. Den bör ge dem möjlighet att skapa sammanhang i och överblick över de kunskaper de tidigare har skaffat sig och de erfarenheter de gjort i livet och sätta dessa i relation till de nya kunskaper utbildningen ger dem.

Eleverna bör göras medvetna om sina egna föreställningar och aktivt bearbeta dem i undervisningen. De skall få insikt om att inlärnin ofta består i att ändra och fördjupa uppfattningar om omvärlden och inte bara i att inhämta mer fakta.

För att faktainlärnin skall bli meningsfull i ett längre perspektiv krävs att eleverna utvecklar en vidare förståelse av grundläggande sammanhang och får träna sig i att använda ett kritiskt analyserande förhållningssätt. De skall vidare få öva sin förmåga att lösa problem och att värdera information, liksom att söka använda sina vunna kunskaper. Förmågan att arbeta självständigt och att samarbeta med andra skall kontinuerligt utvecklas i undervisningen.

Under kursens gång skall elevernas uppfattning om vad kunskap är diskuteras och bearbetas.

Läraren och eleverna bör gemensamt diskutera hur man bedömer kunskaper och färdigheter. Elevernas förmåga att bedöma sina egna

kunskaper och färdigheter bör utvecklas, liksom deras tilltro till sin egen förmåga och sitt eget lärande.

Attityder, normer och värderingar

Läraren skall i undervisningen behandla frågor som demokratins grundläggande principer om tolerans, samverkan och likaberättigande mellan människor. Att väcka respekt för sanning och rätt, för människans egenvärde, för människolivets okränkbarhet och därmed rätten till personlig integritet är en viktig uppgift för undervisningen. Den skall också aktivt verka för jämställdhet mellan kvinnor och män, för solidaritet med eftersatta grupper inom och utom landet och för innefattande av invandrarna i den svenska samhällsgemenskapen.

I komvux möts vuxenstuderande i olika åldrar och med skiftande bakgrund och erfarenheter. Konflikter uppstår lätt i olika värderingsfrågor. Dessa konflikter kan vara en utgångspunkt för de samtal om normer och värderingar som skall vara ett naturligt inslag i skolans vardagsarbete. Sådana samtal tillsammans med undervisningen i övrigt skall hos eleverna främja ett medvetet personligt ställningstagande i etiska och moraliska frågor.

Lärarna i komvux skall vara öppna för att skilda värderingar och åsikter framförs. De skall hävda demokratins grundidéer och klart ta avstånd från allt som strider mot dessa. Undervisningen skall alltså inte vara neutral eller passiv i fråga om det demokratiska samhällets grundläggande värderingar.

Personlighetsutveckling

En viktig uppgift för undervisningen i komvux är att bidra till elevernas personlighetsutveckling, att stärka deras självkänsla och tilltro till sin förmåga att lära och att medverka till att de utvecklar kreativitet och kritiskt tänkande. Undervisningen skall främja solidaritet och samarbete, vilja och förmåga att ta initiativ och ansvar samt socialt och politiskt engagemang.

Grunddel och fördjupningsdel

För att åstadkomma en anpassning till varje elevs behov och intressen delas alla kurser i komvux upp i en grunddel och en fördjupningsdel. Läraren har ansvar för att en sådan uppdelning sker.

Grunddelen har samma innehåll för alla elever i kursen. Den skall ge de förkunskaper som krävs för att gå vidare till fortsatta studier i ämnet. I fördjupningsdelen väljer varje elev arbetsuppgifter utifrån sina egna behov och intressen och sina planer på fortsatt utbildning.

Följande riktlinjer skall vara till ledning.

- Lärare och elever skall söka komma överens om den kärna av kunskaper och färdigheter som är nödvändig för alla i dagens samhälle och som behövs för yrkesverksamhet och i arbetslivet samt för fortsatta studier.
- I alla ämnen skall eleverna ha tillfälle att öva och vidareutveckla grundläggande kommunikationsfärdigheter och andra basfärdigheter som är väsentliga för en allsidig personlighetsutveckling och för fortsatta studier och yrkesverksamhet.
- Inom yrkesinriktad utbildning skall kravet på godtagbart yrkeskunnande samt arbetsmiljö- och säkerhetsfrågor vara avgörande för vad som skall tas med i undervisningen.
- Med tanke på den viktiga roll hemarbetet har för komvuxstudier skall lärare och elever komma överens om vilket stoff som kräver lärarhandledning och vad som kan läsas på egen hand.

Elevinflytande

Eleverna skall ha inflytande över såväl verksamhetens organisation som undervisningens innehåll och uppläggning. Formerna för detta utvecklas lokalt.

Det är rektors ansvar att eleverna får reellt inflytande över hur verksamheten organiseras och utformas och för att de får möjligheter att påverka sin individuella studieplanering utifrån sina behov och förutsättningar.

Läraren har ansvar för att eleverna får möjlighet att aktivt påverka uppläggnings av arbetet i klassrummet; bl.a. val av innehåll, arbetssätt, arbetsformer och undervisningsmaterial samt former för utvärdering. Lärare och elever skall tillsammans formulera de mål som sätts upp för kursen inom de ramar som läroplan och kursplaner ger.

Läraren har ett särskilt ansvar för att ge eleverna underlag för att kunna medverka i den fortsatta planeringen, exempelvis genom att låta dem pröva och utvärdera olika arbetsformer och arbetssätt. Detta kan ske inom ramen för den introduktionsperiod som inleder varje kurs.

Introduktionsperioden och varje annan period av studierna skall avslutas med en kursvärdering som i sin tur bildar utgångspunkt för planeringen av den fortsatta undervisningen.

Introduktion, stödundervisning m.m.

Alla kurser skall börja med en kortare introduktionsperiod som bör vara planerad och styrd av läraren. Den syftar bl.a. till att eleverna skall lära känna varandra, läraren och ämnet och att de skall kunna ta ett allt större ansvar för sitt eget lärande och för planeringen i kursen. De skall också få en grundläggande studieteknisk träning.

Undervisningen i komvux skall anpassas efter studieovana och korttidsutbildade vuxnas behov och utformas så att eleverna får möjlighet att fullfölja utbildningen. Detta är ett ansvar för all personal som arbetar i komvux. Det innebär att eleverna

- ⇒ före studiernas början skall få hjälp att bedöma vilka kurser som motsvarar deras behov och att bedöma sina förkunskaper i relation till detta,
- ⇒ får introduktion i studierna och i ämnet/kursen och får stöd att formulera mål för sina studier,
- ⇒ vid behov får studera i mindre grupp,
- ⇒ kan få stödundervisning eller extra handledning vid behov,
- ⇒ får möjlighet till och stöd för att successivt planera om sina studier efter ändrade behov.

Introduktion till vuxenstudier kan för studieovana vuxna ges i form av särskilda orienteringskurser.

Stödundervisning kan även behövas för elever som av andra skäl, t.ex. sjukdom eller språksvårigheter, har svårt att fullfölja utbildningen.

Studie- och yrkesvägledning

Vuxnas behov av studie- och yrkesvägledning skiljer sig avsevärt från ungdomars. Hela deras livssituation: ekonomi, familjeliv, arbete m.m. påverkas av studierna.

Studie- och yrkesvägledningen i komvux skall utformas så att eleven har möjlighet att överblicka utbildningsmöjligheter fritt från fördomar om traditionella könsrollsmönster, får hjälp att övervinna studiehinder, bedöma sina studieförutsättningar och sätta realistiska mål.

En väl planerad studievägledning före studiernas början samt stödjande och vägledande insatser under utbildningens gång kan bidra till att förhindra felval, studieavbrott och studiemisslyckanden samt förhindra att utbildningen för den vuxne blir onödigt förlängd.

Verksamheten bör särskilt inriktas på att underlätta för korttidsutbildade och studieovana vuxna att påbörja och genomföra studier. Eleverna skall få tillfälle att öka sina kunskaper om yrke, arbetsliv och arbetsmarknad, såväl i undervisningen i klassrummet som genom arbetsplatsförlagd undervisning, praktik och studiebesök.

Studievägledningen i komvux är ett gemensamt ansvar för rektor, syofunktionärer eller motsvarande samt lärare.

Betygsättning

Eleverna bör successivt få ta ett allt större ansvar för studierna och för sitt eget lärande. De skall få träna sig att bedöma sina kunskaper och färdigheter i förhållande till de mål som satts upp för kursen. Läraren bör stödja och tillhandahålla hjälpmedel för en sådan utveckling av elevernas självvärdering.

Läraren skall redovisa för eleverna och tillsammans med dem diskutera på vilka grunder betygsättningen sker.

Vid betygsättningen skall läraren utnyttja all tillgänglig information om elevens studieresultat. Olika redovisningsformer skall användas för att ge underlag för bedömning av elevernas kunskaper och färdigheter. I betyget sammanvägs prestationerna i olika delar av en kurs, både grunddel och fördjupningsdel. Brister på ett mindre viktigt område får inte sänka betyget i samma utsträckning som om det hade gällt ett mer väsentligt område. Även sådana kunskaper och färdigheter i ämnet som en elev har tillägnat sig vid tidigare studier eller på

annat sätt, skall beaktas. Betyg i ämnen där skriftliga prov ges, får inte sättas enbart på grundval av dessa prov. Samtliga prestationer skall inräknas och läraren måste undvika att övervärdera sådana resultat som lättare än andra låter sig bedömas.

Utvärdering

Det lokala ansvaret för skolan ställer krav på utvärdering av verksamheten. Rektor är ansvarig för att verksamheten som helhet utvärderas och läraren för att undervisningen utvärderas. Utgångspunkten är de mål som lagts fast i centrala och lokala styrdokumnet. Eleverna och all personal skall medverka i utvärderingen.

SÄRVUX

Inledning

Psykiskt utvecklingsstörda vuxna som inte har gått i särskola eller som av olika anledningar inte har haft möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen i den obligatoriska skolan, kan genom särvux komplettera sina kunskaper i vissa ämnen. Andra behöver på grund av ändrade egna förhållanden eller utvecklingen i samhället komplettera sin utbildning. De vuxenstuderande kan välja att studera ett enda ämne eller kurs eller en kombination av ämnen.

De mål och riktlinjer som gäller för verksamheten inom komvux gäller i tillämpliga delar också för särvux. Eftersom särvux i väsentliga avseenden skiljer sig från komvux kompletteras mål och riktlinjer i detta avsnitt med sådana frågor som är specifika för särvux.

Utbildningen i särvux

Alla utvecklingsstörda har, oavsett grad av utvecklingsstörning, möjlighet att utvecklas genom vuxenutbildning. Eftersom särvux vänder sig till vuxna med mycket olika utbildningsbehov, omfattar utbildningen skilda delar: en som motsvarar träningsskolan och en som motsvarar grundsärskolan (Jfr fotnot vid rubriken Särskilda mål för särvux.).

Den del av särvux som motsvarar träningsskolan omfattar kommunikation samt verklighetsuppfattning och omvärldskunskap från träningsskolans kursplan.

Den del av särvux som motsvarar grundsärskolan är uppbyggd som fristående kurser.

Liksom i komvux skall studier på skilda nivåer kunna kombineras. Elevens bakgrund och erfarenheter skall vara utgångspunkt för den utbildning som särvux erbjuder. En anpassning av undervisningen görs därefter utifrån elevens behov och möjligheter.

De blivande eleverna skall själva eller med viss hjälp söka sig till utbildningen därför att de har behov av utbildning.

Riktlinjer

Utgångspunkter

En viktig uppgift för undervisningen i särvux är att utveckla elevernas kunskaper om sig själva och omgivningen samt deras förmåga att kommunicera och att undersöka och påverka sin egen situation och sin verklighet.

Undervisningen skall främja elevernas utveckling som människor och utveckla deras förmåga att delta i verksamheter i samhället.

Undervisningen i särvux skall ge eleverna möjlighet att utveckla och träna sina kommunikationsfärdigheter. De nya begrepp, kunskaper och färdigheter som de tillägnar sig kan hållas levande, om de kommer till användning i vardagslivet. Det är därför viktigt att inläringen under utbildningen kopplas samman med deras dagliga liv. Studierna måste planeras för varje elev individuellt och för varje undervisningsgrupp. Lärarna ansvarar för att planeringen anpassas efter elevernas olika behov så att den blir realistisk för varje elev och därmed stärker självförtroendet.

Allt innehåll i särvux måste vara vuxenanpassat och arbetsformerna skall vara flexibla. Olika elever bör få olika lång tid på sig för en viss inläring. Ett och samma arbetssätt passar inte alla, varför arbetssättet måste individualiseras.

Eleverna inom särvux bör i den mån det är möjligt successivt få utföra en del av studierna som hemarbete.

Grunddel och fördjupningsdel

Eleverna har mycket olikartade behov och därför skiftande möjligheter att tillgodogöra sig olika innehåll i utbildningen. Liksom i komvux delas kurserna upp i en grunddel och en fördjupningsdel.

Elevinflytande

Varje elev skall så långt det är möjligt formulera målen för sin utbildning, medverka till att bedöma sina egna kunskaper och delta i utvärderingar. Det är viktigt att varje elev får hjälp med att upptäcka sina möjligheter och acceptera sina begränsningar för att därigenom få en realistisk syn på sin förmåga.

Med jämna mellanrum under studierna bör lärare och elever utvärdera utbildningen genom att gå igenom hur de uppställda målen har uppfyllts, valet av stoff, de olika arbetsformerna osv. Eleverna skall känna att de är delaktiga i och kan påverka sin egen utbildning.

Introduktion

Undervisningen i särvox skall inledas med en introduktionsperiod. Under denna tid skall lärare och elev tillsammans komma fram till vad eleven redan kan och diskutera målen för särvox. Eleven skall börja formulera sitt eget mål för studierna och man skall börja planera undervisningen med hänsyn till varje elevs personliga mål, förutsättningar och behov.

Syftet med introduktionsperioden är att skapa goda förutsättningar för de fortsatta studierna. Eleverna behöver lära känna sina lärare, få kunskap om undervisningslokalerna och känna trygghet i den nya miljön. De skall också få lära känna sina studiekamrater och övrig personal vid särvox.

Studie- och yrkesorientering

Många elever i särvox behöver få kunskaper och en realistisk uppfattning om arbetsmarknaden samt om sina egna förutsättningar för arbete. De har därför ofta behov av både personlig vägledning, arbetslivskontakter och praktisk arbetslivsorientering. I undervisningen bör även information om utbildningsvägar och arbetsliv ingå.

STATENS SKOLOR FÖR VUXNA (SSV)

Inledning

De mål och riktlinjer som gäller verksamheten inom komvux gäller i tillämpliga delar även för verksamheten vid SSV.

Eftersom SSV i flera avseenden skiljer sig från komvux kompletteras mål och riktlinjer i detta avsnitt med frågor som är specifika för SSV.

Utbildningen vid SSV

Kurserna vid SSV är organiserade som distansundervisning, vilket innebär att studierna i huvudsak bedrivs på hemorten med lärarhandledning från och vid skolan.

Distansundervisningen kan organiseras som studier på egen hand varvade med perioder på skolan eller helt som studier på egen hand med lärarhandledning.

Riktlinjer

Eleverna vid SSV skall ha stor frihet att arbeta i sin egen takt.

Så långt det är möjligt bör vad som gäller för introduktionsperiod i komvux och elevernas inflytande också gälla för SSV. Detta måste dock anpassas till de speciella villkor som distansundervisningen har.

Distansundervisningen kan vara en krävande studieform, och växlingen mellan hemmaperioder och vistelse vid skolan kan medföra otrygghet eller problem i familjen eller på arbetet. Kurativa insatser kan därför behövas för vissa elever.

Det ställs speciella krav på fortlöpande studie- och yrkesvägledande insatser för elever i SSV.